

Likemannsarbeid innenfor arbeid og attføring

Egen tilskuddsordning for likemannsarbeid fra 1995

Sterkere fokus på rettigheter og tiltak

Når helse og funksjonstap setter begrensninger

Egen tilskuddsordning for likemannsarbeid fra 1995

Likemannstilskuddet ble utvidet med en egen bevilgning for området arbeid og attføring fra 1995. Ordningen ble lansert som et tiltak i Velferdsmeldingen (St meld nr 35(1994-95). I meldingen heter det:

Funksjonshemmedes organisasjoner stimuleres til å utvikle kurstilbud som kan fremme yrkesaktivitet blant sterkt funksjonshemmede og til å benytte "likemannsordningen" (hvor funksjonshemmede støtter hverandre) i forhold til yrkesrettet attføring og yrkesdeltakelse. (s 24)

Det må utformes særskilt søknad om likemannsmidler etter denne ordningen.

For å gi inspirasjon til arbeidet, og ideer til nye tiltak, ble det i 1999 utarbeidet en veileder også for denne delen av likemannsarbeidet: "Vi kan det vi vil...". Her er det kort gjort rede for intensjonen med tilskuddet, og presentert en del eksempler på tiltak som organisasjonene har satt i gang.

Tilskuddsordningen har som utgangspunkt at det er en rekke barrierer, både av praktisk, psykologisk og sosial art, som stenger funksjonshemmede ute fra arbeidsmarkedet. Likemannsarbeid har altså ikke til hensikt å gjøre noe med de strukturelle barrierene, men å styrke brukeren i hennes bestrebelser på å bli eller forbli yrkesaktiv.

Veiene kan være mangfoldige, og de forskjellige tiltakene bærer preg av det.

Sterkere fokus på rettigheter i arbeidslivet

Likemannstiltakene skal blant annet ”dyktiggjøre medlemmene (av brukerorganisasjonene) i rettigheter funksjonshemmede har på arbeidsmarkedet og veilede dem i rettighetsjungelen”, som det heter i ”Vi kan det vi vil...”.

Fordi rettigheter står så sentralt, er det i større grad rom for å bruke fagpersonell i denne formen for likemannstiltak. Brukerorganisasjonene har vært oppfordret til å samarbeide med trygdeetaten, aetat, attføringsbedrifter og andre instanser som kan veilede brukeren ut fra sin fagkompetanse. I det generelle likemannsarbeidet ønsker man derimot mer å forbeholde tiltakene for likemenn uten noen særlig grad av medvirkning fra faggruppene.

Rettigheter og tiltak som det er viktig å bevisstgjøre på kan for eksempel være:

Arbeidsmiljølovens bestemmelser

Tilrettelegging av arbeidsplassen for funksjonshemmede
IA-avtalen (inkluderende arbeidsliv) mellom partene i arbeidslivet

Attføringsbestemmelser i folketrygden

Sykepenger og rehabiliteringspenger

Aetats tiltak

Muligheten til å kombinere trygd og arbeid

Voksenopplæringstilbud

FFOs hefte ”Jungelhåndboka 2004” inneholder rettighetsinformasjon som kan være et bidrag. Flere organisasjoner har gjort gode erfaringer med å benytte fagpersonell fra de aktuelle etatene i kurs og samlinger. Personellet får direkte kontakt med en brukergruppe på deres hjemmebane. Brukergruppen opplever å få tilrettelagt informasjon, og anledning å stille spørsmål.

Når helse og funksjonstap setter begrensninger

Likemannsarbeidet har til hensikt å styrke brukeren. I vårt samfunn står arbeidslinja sterkt. De som faller utenfor arbeidsmarkedet opplever flere problemer. For det første oppleves med en gang et inntektstap. Levekårsutsiktene har sterk sammenheng med hvilken tilknytning en har til arbeidsmarkedet.

Fordi arbeidsetikken står så sterkt i vårt samfunn, vil mange oppleve skam forbundet med tap av arbeid. Følelsen av å bli mistenkeliggjort når en blir syk gjør det ekstra vanskelig. Dette er en tilleggsbelastning til de problemer som følger med sykdom og funksjonstap.

For arbeidstakeren er arbeidsplassen en mulighet til å bruke sine ressurser, skaffe seg venner og et kollegialt nettverk. Arbeidsplassen er med på å prege oss som mennesker. Et meningsfylt arbeid oppfattes som et gode. Tap av arbeid vil dermed også føre til et mer begrenset nettverk. Dagene kan kjønnnes lange, og kanskje til og med meningsløse.

Arbeidslivet i dag stiller krav om fleksibilitet, og påfyll av kunnskaper. Mange av opplæringstilbudene skjer gjennom deltakelse i kurs og konferanser i regi av arbeidsgiver. Funksjonshemmede arbeidstakere og personer med kronisk sykdom makter kanskje ikke å stå i full jobb, men jobber deltid. For denne arbeidstakergruppen kan deltakelse i opplæringstilbud bli nedprioritert, eller kreftene strekker ikke til i forhold til å delta i kursvirksomhet som foregår på kveldstid. Over tid kan dermed deres konkurranseevne svekkes i forhold til andre arbeidstakere.

Likemannsarbeidets funksjon blir å etablere en arena der disse forhold kan diskuteres. På samme måten som brukere trenger å bearbeide erfaringer og opplevelser forbundet med sykdom, har brukerne muligheter til å bearbeide sine erfaringer med deltakelse, eventuelt manglende deltakelse, på arbeidsmarkedet.

Brukere tror kanskje at problemene de opplever på arbeidsmarkedet er knyttet til dem som person. Gjennom møte med andre brukere viser det seg kanskje at problemene handler om at arbeidslivet ikke tar hensyn til at mange arbeidstakere har eller utvikler funksjonshemming. Hensikten med likemannsarbeidet er altså å styrke brukeren og bevisstgjøre vedkommende på sine rettigheter.

Når det gjelder konkrete eksempler på tiltak, vises til veilederen "Vi kan det vi vil...".

En del organisasjoner har erfart at mange brukere som har falt ut av arbeidslivet heller ikke er medlemmer i brukerorganisasjonen. Annonse i avisene for å bekjentgjøre tilbudet til de aktuelle brukerne har derfor vært benyttet.

Spørsmål:

Hva slags likemannstilbud finnes til din brukergruppe innen området arbeid og atferd?

Er det behov for å styrke dette tilbudet?

Hva vet du om tilbud som andre brukerorganisasjoner har satt i gang?

Er det noen mulighet for å etablere et samarbeid med andre for å styrke tilbudet til brukerne?